

AGBLE!

“Agble” betyder fält på ewe-språket. “AGBLE!” = Till fälten, arbetet!, Kom igen!

No 63
Septembre

2000

Nr 63
September

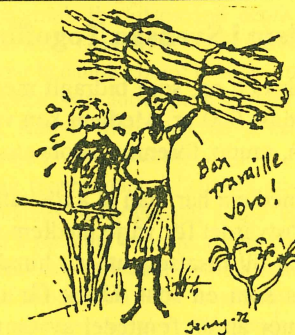

LAWOTAKO Alabambo et ADJADO Afi Dovi à leur arrivée à Mora folkhögskola le 13 mai, deux mois en retard.

LAWOTAKO Alabambo och ADJADO Afi Dovi vid ankomsten till Mora folkhögskoladen 13 maj, två månader försenade.

Nous mettons l'espérance dans Mora folkhögskola pour l'avenir des contacts mutuels entre le Foyer Rural/CRASE de Kuma-Dunyo et l'éducation populaire en Suède!

Nu står vårt hopp till Mora folkhögskola!

Mora folkhögskola
Box 423
S-792 27 Mora

Svenska Togoföreningen, A.S.T.
Molkoms folkhögskola, Box 66
S-660 60 Molkom

Ass. Jeunesse Devenir, A.J.D. - Togo
B.P. 2363
Lomé

AGBLE! är en informationsbulletin för i första hand Svenska Togoföreningens medlemmar och stödjare av byfolkshögskolan **Foyer Rural/CRASE** i Togo, Västafrika. **AGBLE!** startade och utvecklades av deltagarna i u-landskursen "Folkbildning och livsvillkor i u-land" vid Molkoms folkhögskola 1980-1996. Kurserna gjordes i nära samarbete med **Svenska Togoföreningen**, som ekonomiskt stöder Foyer Rural/CRASE sedan dess start 1969.

U-landskursen vid Molkoms folkhögskola har nu upphört och skolans ledning har uttalat en vilja, att samarbetet med Svenska Togoföreningen för att stödja Foyer Rural/CRASE i Togo borde övertas av **Mora folkhögskola**.

Ett par personer, som är kvar vid Molkoms folkhögskola, försöker efter bästa förmåga fortsätta att genom **AGBLE!** informera om utvecklingen vid Foyer Rural/CRASE och om kontakterna mellan oss, Svenska Togoföreningen och Foyer Rural/CRASE. Situationen både vad gäller stipendiatverksamheten och informationen är f.n. oklar. Det är farligt att lita till folkhögskolor, även om fröet till Foyer Rural sattes folkhögskolefolk. Skulle man kunna finna en utomstående "sponsor" ????

Medlem i Svenska Togoföreningen

blir var och en, som bidragit med sammanlagt minst 500 kr. Medlem kan vara enskild person, grupp, förening, skola etc.

Som medlem har man bl a rösträtt på årsmötet. Röstvärdet för varje medlem står i sådan relation till insatsen, att var hundrade krona räknas som en röst. Dock får ingen röstas med mer än en femtedel av de närvarande rösterna. Minst tre personer måste delta i omröstning. Hittills har ingen omröstning behövts på årsmötena, utan besluten har tagits i enighet efter diskussioner.

Information till medlemmarna

skedde under många år genom rundbrev. I samband med Togo-kurserna i Molkom växte rundbrevet med gåvoredovisningar ut till informationsbulletinen **AGBLE!**, som sänds till alla bidragsgivare, så länge de fortsätter att "inom rimlig tid" ge bidrag. Det finns alltså ingen fast, årlig medlemsavgift. Bidragsgivare och medlemmar får på så sätt samma information, så länge de fortsätter att ge bidrag.

AGBLE!, Sv. Togoföreningen	Page/sid2
A nos lecteurs/Till våra läsare	3
Deh Kossi Mensah est décédé/Deh Kossi Mensa har avlidit	4
Présentation Adjado Afi Dovi, Activités à Kuma	5
Présentation Lwotako Alabambo; Problème de voyage	5
Adjado Afi presenterar sig; Om bylivet i Kuma	6
Alabambo presenterar sig; Om reseproblemen; Ankomst Mora	6
Estrait du journal d'Afi	6
Utdrag ur Afis dagbok	7
La dernière parti du séjour	8
Den sista delen av vistelsen	8
Le Diplôme d'Afi/Afis diplom	10
Ny rektor på CRASE; G.A.A.A.F.; Fredskårister i Dunyo	11
Entrefilets/Notiser	11
Entrefilets/Notiser	12
OAU-mötet i Lomé	13
Om gömda flyktingar	14
Ökande klyftor i världen	14
Om biståndsgeschäft	15
Några bilder från Mora och Molkom/Photos de Mora et Molkom	16
Réunion de l'AST/Möte med Sv Togoföreningens styrelse	17
Visite chez Gunnar Schotte/Besök hos Gunnar Schotte	18
Gåvoredovisning	19
Artikel i Mora Tidning om Alabambo och Afi	20

Svenska Togoföreningen, Postgiro nr 67 38 44 - 7

Till våra läsare.

Vi försöker ge er ännu lite aktuell information om Foyer Rural/CRASE och om Togo i allmänhet. Tiden är knapp men vi försöker.

Tanken på en "folkshögskola" i Västafrika föddes hos svenska folkhögskolor i mitten på 1960-talet, då en man från Kuma-Dunyo befann sig här som stipendiat (genom NIB, som sedan blev SIDA och därpå Sida). Han blev mycket intresserad av den skandinaviska folkbildningstraditionen, som ingående presenteras på hans "kolonialspråk" franska i Erica Simons avhandling **Reveil National et Culture Populaire en Scandinavie**. Vänner inom folkhögskola och bildningsorganisationer bildade Svenska Togoföreningen, som samlade in pengar till **Foyer Rural**.

1980, då den första gruppen från Molkom vistades vid centret, vandrade en dag snickarläraren Agbekponu, jag och några personer ur gruppen från Dunyo mot Adame. Strax innan bron över den lilla ån mellan de båda byarna ställde Agbekponu en fråga till oss: "Hur ser ni på förhållandet mellan Grundtvigs och Paulo Freires pedagogik?"

1990, deltog Henou Laoudou, Edoh Kokou och jag i ett seminarium på Elverums folkhögskola i Norge. Där presenterade bl a Dann Jacobs från Ibo-folket sin "folkshögskola" i Ibo-land. Den är mycket konsekvent grundad på Grundtvigs idéer. bl a talas enbart det egna modersmålet, Ibo. Jacobs jämförde sin opposition mot det stora kolonialspråket i Ibo-land med att Grundtvig hävdade danskan mot latinet. Jacobs nation är Ibo och han har stor respekt för alla andra nationer, som t ex Yoruba, Hausa, Ewe, Kabyé. Men Nigeria? Vad är det? Det finns inte som nation för Jacobs.

1998 kom en tjänsteman från landstinget i Värmland (som äger Molkoms folkhögskola) ut till Molkom för att informera om projektet regional utveckling inom landstinget. Han manade fram bilden av en stor koncern, där Molkoms folkhögskola ingår som en liten ekonomisk filial, basenhet. En lärare (som dessutom kommer från Ingesunds folkhögskola men tjänstgör även på en Mollkomkurs) frågade ungefär så här: "Har ni tänkt på hur man ska få in den idétradition från Grundtvig som folkhögskolan bär med sig?" Ekonomisten förstod ingenting: "Grundtvig, vad är det?" Och sedan fortsatte föreläsningen...

En gång 1978 tror jag att Rainer Hielle skrev i en rapport från Togo, att den nordiska folkhögskoletanken i Togo är död. Jag skulle kunna tänka mig att vännen Agbekponu skulle ha kunnat replikera med frågan: "Kan något som ännu int är fött dö?" Det kanske är så, att folkhögskolan i Togo inte fötts ännu men att den svenska folkhögskolan är illa döran och kanske håller på att dö?

Det kanske är det visa afrikaner som ska komma till vår hjälp.

A nos lecteurs.

Nous essayons de vous présenter encore des nouvelles du Foyer Rural/CRASE et du Togo en général. Le temps est limité mais nous essayons.

L'idée d'une "folkshögskola" en l'Afrique de l'ouest était née dans des "folkshögskolor" suédoises dans les années 1960, quand une personne était ici comme un bourgeois. Il était très intéressé de la tradition scandinave de l'éducation populaire, bien expliquée dans sa langue "coloniale" par Erica Simon dans son ouvrage **Reveil National et Culture Populaire en Scandinavie**. Des amis dans les "folkshögskolas" et autres organisations ont créé, l'A.S.T., qui a commencé collecter de l'argent pour le **Foyer Rural**.

1980, pendant le séjour du premier groupe d'étudiants de Molkom, le menuisier M Agbekponu, moi et quelques membres du groupe suédois promènent à pied de Dunyo vers Adame. Un peu devant le pont la petite rivière entre les deux villages, M Agbekponu nous a posé une question: "Qu'est ce que vous pensez de la pédagogie de Grundtvig comparé avec celle de Paulo Freire?"

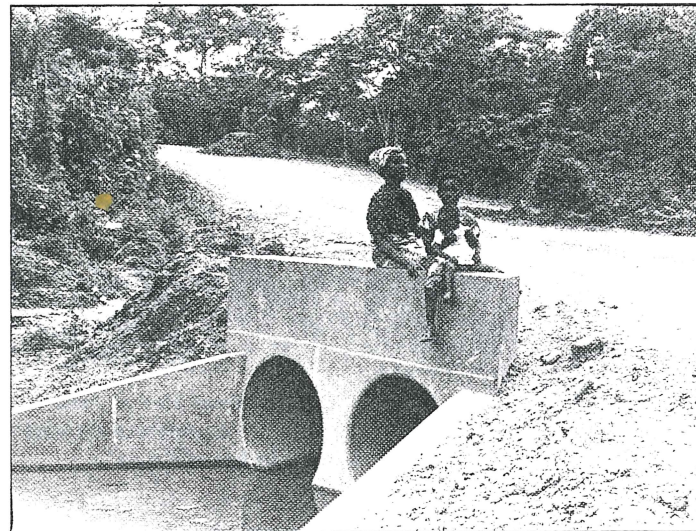
1990, Henou Laoudou et Edoh Kokou et moi, nous avons assisté à un séminaire à Elverum folkhögskola en Norvège. Là M Dann Jacobs de l'éthnie Ibo présenta sa "folkshögskola" dans le pays Ibo. Elle était créée très sérieusement sur la pédagogie de Grundtvig. Par exemple on parle uniquement la langue maternel, Ibo, dans son école. Comme Grundtvig avait lutté pour le danois contre le latin. Le

pays de M Jacobs c'est Ibo, et il respecte tous autres pays, comme par exemple Yoruba, Hausa, Ewe, Kabyé. Mais Nigeria? C'est quoi, ca? Ca n'existe pas omme un pays pour M Jacobs.

1998, dans une information d'un représentant du conseil général (qui est le propriétaire de Molkoms folkhögskola) à tout le personnel à Molkoms folkhögskola, il a présenté le projet de développement régional du conseil général de Värmland comme une grande entreprise là où Molkoms folkhögskola était une petite filiale économique. Un professeur a posé une question: "Comment vous avez pensé de la tradition d'idée de Grundtvig dans la 'folkshögskola'?" L'économiste n'a rien compris: "Grundtvig, c'est quoi, ca?" Et puis il continua son conférence...

Une fois 1978 je crois que Rainer Hielle avait envoyé un rapport du Togo là où il a écrit que l'idée de l'éducation populaire scandinave au Togo était morte. Je pouvais m'imaginer que notre ami Agbekponu pouvait répondre avec une question: "Est-ce que quelque chose qui n'est pas encore né peut mourir?" Peut-être la folkhögskola au Togo n'est pas encore née mais c'est la folkhögskola suédoise qui est malade et peut-être peut mourir?

Peut-être des africaines sages vont nous aider.

Sama med barnen Apéfa och Mawuli, okt. 99, vid bron mellan Dunyo och Adame. 1980 var här en liten träbro och vägen mycket smal. Mycket har förändrats, men Agbekponus fråga kvarstår. Beaucoup est changé du pont entre Dunyo et Adame depuis 1980, mais la question de M Agbekponu est toujours actuelle.

Deh Kossi Mensah, förre viceordförande i lokalkommittén har avlidit.

M Deh Kossi Mensah, l'ancien viceprésident du Comité local, est décédé.

C'était avec l'arrivée des deux apprentis, Adjado Afi et Lawotako Alabambo, que nous avons connu le décès de M Deh Kossi Mensah en Décembre 1999.

M Deh Kossi d'Adame a été le vice président du **Comité local** dès le début jusqu'à la création du Comité local provisoire 1995, qui a précédé l'Association Jeunesse Devenir - Togo, **A.J.D.-Togo**, qui était établie en 1996.

M Deh a toujours montré un bon engagement pour le **Foyer Rural/CRASE**. Même à grand âge et une santé faible il avait essayé de monter la colline là où se trouve le Foyer.

Un grand nombre de suédois regrettent un ami fidèle qui a toujours porté son grand intérêt aux membres de l'AST qui ont visité le Foyer Rural/CRASE i Dunyo.

Ci-dessus: M Deh Kossi Mensah conduit une réunion du Comité local au Foyer en 1988. Au fond, le secrétaire du Comité local, M Agbekponu K Yao.

Ci-dessous: M Deh au milieu des jeunes suédois et autres membres du Comité local en 1989.

Det var först när de två eleverna Adjado Afi och Lawotako Alabambo kom till Sverige som vi fick veta, att Deh Kossi Mensah avlidit i december 1999.

Deh Kossi från Adame har varit viceordförande i **Lokalkommittén** från starten och till dess den ersattes av den Provisoriska lokalkommittén 1995, som sedan blev till "Föreningen Ungdom Framtid-Togo", **AJD-Togo -96**.

Deh har alltid visat ett starkt engagemang för **Foyer Rural / CRASE**. Ännu vid hög ålder och svag hälsa försökte han ta sig upp den branta vägen till kullen där Foyer ligger.

Många svenskar sörjer en trogen vän, som alltid visade sitt intresse för de medlemmar i Svenska Togoföreningen som besökt Foyer Rural/CRASE i Dunyo.

Ovan: Deh Kossi Mensah leder ett möte med lokalkommittén på Fo-yer 1988. I bakgrunden sekreteraren i lokalkommitté vid den tiden, Agbekponu K Yao.

Nedan: Deh mitt bland unga svenskar och övriga medlemmar av lokalkommittén 1989.

Présentation des deux apprentis du Foyer Rural/CRASE venant en Suède l'an 2000.

Våra två inbjudna gäster från Foyer Rural/CRASE, våren 2000, presenterar sig.

ADJADO Afi Dovi.

J'ai 17 ans. Je suis apprentie couturière au Foyer Rural/CRASE de Kuma-Dunyo. Je suis chrétienne. Mon père s'appelle **ADJADO Kwadzo Agbeme Felix**, cultivateur à Kuma-Dunyo. Et ma mère, elle s'appelle **OUISSA-BOU Eya**, commerçante.

J'ai trois frères et trois sœurs. Je suis la troisième fille de mon père et la deuxième fille de ma mère. J'ai encore d'autres membres de la famille.

Kuma-Dunyo est mon village natal. C'est dans mon village où se trouve le CRASE. Je suis aussi apprentie de ce centre et je participe à tous les activités qui sont dans le centre.

Nous avons dans le centre: la couture, la menuiserie, la forge soudure et le tissage.

Donc, je prie à l'A.S.T. de nous aider et d'envoyer nos amis suédois (étudiants à Molkoms folkhögskola et à Mora) de venir nous visiter pour que les gens s'intéressent des métiers du centre.

Activités villageoises.

Dunyo est créé en 1959, 1 an avant l'indépendance du Togo, le 27 avril 1960. Les habitants de Dunyo sont en grande partie des paysans. Chez nous on cultive maïs, taro, manioc, igname, adémé, banane, avocat, d'autres produits vivriers, comme gombo, tomates, oranges ananas etc.... Ils cultivent aussi le café et cacao comme produits d'exportation.

Le canton de Kuma.

Le canton de Kuma se trouve dans la préfecture de Kloto-Ouest. Il se compose des 10 villages suivants: Konda, Tokpli. Apoti, Apéyéme, Bala, Dunyo, Dovota. Adame, Tsamé, Totsi.

Les activités des paysans de Kuma sont essentiellement agricoles. Les hommes travaillent au champ. Les femmes tressent les nattes et occupent du petit commerce: maïs, avocat, manges, bananes, sel, piments, gombo, gboma, tomates etc.... Les populations pratiquent de petites élevages en divagations: brébis, moutons, chèvres, chiens, poules etc.... /

Au delà du canton de Kuma

il y a d'autres villages qui envoient leurs enfants au Foyer Rural/CRASE de Kuma-Dunyo. Il s'agit tout d'abord des villages au nord de Dovota: Blifu, Ago-time et Ewe-Kopé.

Directement après l'arrivée à l'aéroport Arlanda nous continuons à Mora, la où M Rainer a conduit Afi et Alabambo chez les derniers restes de neige. Pour les deux apprentis c'était la première fois ils ont pris contact avec la neige.

Direkt från Arlanda for vi till Mora, där Rainer kunde hitta vintersäsongens sista snöresten. För Afi och Alabambo var det deras första kontakt med snö.

LAWOTAKO Alabambo.

Je suis né le 31 Décembre 1975 à Kuma-Adame dans la préfecture de Kloto. Je suis de l'ethnie Kabyé.

J'ai commencé aller à l'école en 1985 et j'ai laissé l'école en classe quatrième (de CEG). En même temps (1997) j'ai décidé de commencer l'apprentissage. J'ai remarqué, que par l'apprentissage je vais mieux gagner ma vie.

Je suis né d'une famille dont mon père a marié deux femmes et elles ont donné quinze enfants dont je suis le treizième. Deux enfants sont morts, et ma deuxième mère aussi vient de mourir le 27 Novembre 1999. Ma mère a huit enfants dont un est décédé, et je suis le sixième. Mes parents sont tous des cultivateurs et ils sont venus du nord du Togo avant 1960. Donc, ils représentent la population de Kuma, et nous vivons dans un quartier appelé Kpatoe à trois kilomètres de Kuma-Dunyo.

Les problèmes de notre voyage.

Les problèmes de notre voyage cette année étaient difficiles. C'est parce que on était en retard de faire les pièces de voyage.

Nous sommes invités pour commencer à demander les passeports le 6 Mars. Vers la fin du mois j'ai reçu mon passeport, il restait pour Afi jusqu'au 4 Avril.

Aussi même la faute dépendait du centre. C'est parce qu'on a désigné les deux apprentis sortants le 29 Janvier, mais ils n'ont pas donné leurs noms pour qu'ils puissent commencer à faire la carte d'identité.

Maintenant il reste les visas. Cette fois ci les visas étaient venus le jour de notre départ d'ici - le 27 Avril était prévu de voyager. C'est pourquoi on a raté le vol. Le 11 mai notre départ était normale, mais l'enceinte de l'aéroport international de Cotonou nous disent que nos visas ne sont pas normaux. Ensuite ils nous ont accepté de voyager nous avions quitté Cotonou à 18h55. On arrivait à Tripoli à 23h45 et on faisait escale là bas. On quittait Tripoli à 1h05 et on arrivait à Moscou à 8h10.

Entre autres de l'enceinte de Moscou nous ont retardé pour problème des passeports et on a raté l'avion à Moscou. Nous avions resté à Moscou du 12 à 13 mai. A ce jour nous avons pris l'avion pour aller à Stockholm. Maintenant c'est pour aller à Mora.

L'arrivée à Mora.

A Mora on a été dans la maison de monsieur Rainer Hielle. Il avait deux amis venant de l'Allemagne chez lui. Nous étions tous partis pour visiter une partie là où on avait retrouvé différentes cailloux et des arbres, dont ceux qui s'appellent des sapins. Il y a des montagnes en Suède comme chez nous au Togo.

On a vu la neige sur la terre à environ 3 m de l'hauteur qui peut occuper 50 m cube. De même on a visité une case qui est construit en bois depuis l'année 1285.

Mora est une grande ville, qui est entourée de deux lacs. Les maisons sont construites de bois de pin et de sapin.

L'école de Mora (folkhögskola) c'est une grande école qui est composée de plusieurs ateliers comme la menuiserie, la couture, la forge, le tissage, l'artisanal. Ils utilisent des peaux de bêtes pour faire des chaussures et habits.

J'ai resté dans la forge et j'ai fabriqué un couteau.

ADJADO Afi Dovi.

Jag är 17 år och sömnadselev vid FR/CRACE i Kuma-Dunyo. Jag är kristen. Min far heter ADJADO Kwadzo Agbeme Felix., jordbrukare i Kuma-Dunyo. Min mor heter OUISSABOU Eya, handlare.

Jag har tre bröder och tre systrar. Jag är den tredje dottern till min far och den andra dottern till min mor. Jag har flera andra medlemmar i familjen.

Kuma-Dunyo är min födelseby. Det är i min by som CRASE finns. Jag är också elev vid detta center deltar i alla centrets verksamheter.

På centret har vi: Sömnad, snickeri, smide och vävning.

Så jag ber Sv Togoföreningen att bistå oss och sända våra svenska vänner (elever vid Molkoms folkhögskola och i Mora) för att komma och besöka oss, så att folk blir intresserade av vad centret gör.

Om bylivet.

Byn Dunyo bildades 1959, ett år innan Togo blev självständigt, den 27 april 1960. De allra flesta invånarna i Dunyo är jordbrukare. Hos oss odlar man majs, taro, maniok, igname, adémé, bananer, avokado, andra livsmedel, som gombo, tomat, apelsiner, ananas etc Man odlar även kaffe och kakao som exportgrödor.

Kommunen Kuma.

Kommunen Kuma ingår i prefekturen Kloto-väst. den består av följande 10 byar: Konda, Tokpli, Apoti, Apéyémé, Bala, Dunyo, Dovota, Adame, Tsame, Totsi.

Invånarna i kuma ägnar sig huvudsakligen åt jordbruk. Männen arbetar på fältet. Kvinnorna väver mattor och idkar småhandel: majs, avokado, mango, bananer, salt, peppar, gombo, gboma, tomat etc.... Man håller husdjur i lödrift: tackor, får, getter, hundar, höns etc....

Utanför kommunen Kuma

finns andra byar, som skickar sina ungdomar till Foyer Rural/CRASE i Kuma Dunyo. Det gäller främst byarna norr om Dovota: Blifu, Agotime och Ewe-Kopé.

Lawotako Alabambo.

Jag är född 31 dec. 1975 i Kuma-Adame i prefekturen Kloto. Jag tillhör den etniska gruppen Kabýé.

Jag började skolan 1985 och jag lämnade skolan i 4:e klass av CEG (dvs efter nio skolår). Vid samma tid (1997) beslöt jag att lära mig ett hantverk. Jag förstod, att därigenom skulle jag bättre tjäna mitt uppehälle.

Jag kommer från en familj, där min far har två fruar och de har fött femton barn, bland vilka jag är det trettonde. Två barn är döda, och även min andra mor dog den 27

Alabambo och Afi framför portalen till Mora Folkhögskola, Skeriol. Skeriol är det urgamla namnet på den plats där folkhögskolan ligger.

Alabambo et Afi devant le portail de Mora Folkhögskola, Skeriol. Skeriol est le très vieux nom de la place là où l'école se trouve.

nov. 1999. Min mor har åtta barn, varav ett har dött, och jag är nummer sex. Alla mina förfäder är jordbrukare och de kom hit från norra Togo före 1960. De tillhör alltså invånarna i Kuma. Vi bor i ett område som heter Kpatoe, ca tre kilometer från Kuma-Dunyo.

Våra reseproblem.

Vi hade svåra problem med vår resa detta år. Det berodde på förseningar med våra resehandlingar.

Vi blev inbjudna att börja söka pass den 6 mars. Vid slutet av månaden hade jag fått mitt. Afi fick vänta till den 4 april på sitt.

Problemen berodde även på centret. Man hade utsett de två, som skulle få resa, den 29 januari. Men man lämnade inte ut deras namn, så att de kunde börja ansöka om identitetskort.

Nu återstod visumansökningarna. Den här gången kom våra visa samma dag, den 27/4, som avresedagen. Därför missade vi planet. Den 11 maj gick avfärden normalt men kontrollen vid internationella flygplatsen i Cotonou påstod, att våra visa inte var normala. Till sist lät de oss dock att lämna Cotonou 18.55. Vi anlände till Tripoli 23.45 och gjorde ett uppehåll där. Vi lämnade Tripoli 01.05 och anlände till Moskva 08.10.

Vid passkontrollen i Moskva blev vi försenade, eftersom man ifrågasatte våra pass, så att vi missade nästa plan. Vi blev kvar i Moskva mellan 12:e och 13:e maj. Den dagen kunde vi fortsätta till Stockholm. Nu var det bara att resa till Mora.

Ankomsten till Mora.

I Mora anlände vi till Rainer Hielles hem. Där var också två vänner från Tyskland hos honom. Vi reste alla till ett område (Älvdalen, red:s anm.), där det finns stenar (porfyr, bl.a.) och träd, varav mycket av de som kallas gran. Det finns berg i Sverige liksom hos oss i Togo.

Vi såg snö på marken till en höjd av ca 3 meter och som kunde utgöra 50 kubikmeter. Vi besökte även ett hus, byggt i trä redan år 1285.

Mora är en stor stad som är omgiven av två sjöar. Husen är byggda av trä från tall och gran.

Skolan i Mora (folkhögskolan) är en stor skola, som har flera ateljéer, som snickeri, sömnad, smedja, vävstuga, keramik. De använder djurhudar för att göra skor och kläder.

Jag var i smedjan och jag tillverkade en kniv.

Extrait du journal d'Afi.

Samedi le 13 mai: Nous sommes arrivés en Suède. C'était le week-end, donc les élèves sont partis. Mais nous avons vu le directeur et quelques élèves à Mora. Ce jour là, nous avons promené avec Rainer, Mats la femme de Rainer et deux étrangers dans un village. Ils nous ont montré des vieilles maisons en bas des montagnes et nous avons marché sur la neige. Presque toutes les maisons de Mora sont construites du bois.

Dimanche le 14 mai, qui est le deuxième jour, nous sommes partis au bord d'un

lac près de Mora, pour regarder le lac et promener un peu.

Lundi le 15 mai: C'était le jour de l'école, et nous avons visité les gens qui travaillent dans différents groupes: Les gens fabriquent les chaussettes, les habits,

Seulement Alabambo avait fait froid pendant ce soir.)

Vendredi le 19 mai nous avons quitté Mora pour Molkom.

(A. par M.M.: Ce matin Alabambo était malade, mais nous avons parti à Mol-

Alabambo et Afi Dovi devant le plus vieux bâtiment en Suède. Il était construit en bois l'an 1285 pour garder les taxes de l'Eglise.

Alabambo och Afi Dovi framför Sveriges äldsta byggnad, en tiondebod i Älvdalen från 1285.

les sandalettes avec les peaux de bêtes, les gens tissent les pagnes, les gens mettent les peaux de bêtes en couleurs et moi aussi j'ai essayé de faire. D'autres ont formé le groupe pour la musique, les dances et les chants. Moi aussi j'étais dans ce groupe et je les enseigne de chants. Il y a plusieurs activités qui se trouvent dans cette école.

Mardi le 16 mai: Alabambo et moi, nous avons fait la présentation auprès toute l'école le matin. Après tout le monde va chez son travail.

Mercredi le 17 mai: Tout le monde travaille dans leurs groupes.

Jeudi le 18 mai: Les travaux continuent dans les différents groupes.

(Ajouté par M.M.: Le soir nous avons fait une excursion par autobus ensemble avec quelques enseignants et personnels, le directeur Rainer et sa femme, à une place sur un 'haut plateau là où les immigrants de la Finlande avait colonisé et cultivé autrefois ce place. Maintenant un groupe d'étudiants de Mora folkhögskola avait resté tout le moi de mai là bas pour étudier la nature et la culture.

Cette soirée le groupe avait arrangé une fête pour la très petite population qui reste sur cette place et pour nous les invités de Mora. On a mangé et joué la musique traditionnelle.

kom. Arrivé là-bas nous avons pris contact avec M Håkan à Karlstad et je disais que j'avais des soupçons qu'il s'agissait du paludisme. **Samedi le 20 mai** Håkan a trouvé le médecin de service à l'hôpital de Karlstad. Heureusement c'était un des médecins qui plusieurs fois a vacciné les groupes d'étudiants de Molkom avant leurs départs au Togo. Nous avons fait tout le jour à Karlstad pour consultation, analyse, attent de résultat, achat de médicaments. Alabambo a commencé, dans la soirée, un traitement de 24 heures avec des comprimés très durs mais ce n'était pas nécessaire de rester à l'hôpital.

Ceci est la troisième cas de palu parmi les apprentis venant en Suède. Chaque fois le palu a commencé environ une semaine après le départ du Togo. Est-ce qu'il y a une prophylaxie à donner avant le départ du Togo?)

Dimanche le 21 mai, j'ai visité une église de Molkom (Eglise évangélique). Les jeunes ne sont pas intéressés de l'église, mais ce sont les vieux et les vieilles qui vont à l'église. Et ceux qui vont à l'église sont peu par rapport à chez nous au Togo et leurs manières de faire sont différentes.

Utdrag ur Afis dagbok.

Lördag den 13 maj: Vi har kommit till Sverige. Det var veckoslut, så eleverna var borta. Men vi såg rektor och några elever i Mora. Den här dagen åkte vi med Rainer, Mats, Rainers fru och två utlännningar till en by. De visade oss gamla hus nedanför bergsluttningar. och vi gick på snö.

Söndag den 14 maj, den andra dagen här, åkte vi till en sjöstrand nära Mora för att se på sjön och vandra lite.

Måndag den 15 maj: Det var skoldag, och vi besökte personerna som arbetade i olika grupper: En del tillverkade tofflor, kläder, sandaler av djurskinn, andra vävde tyger och färgade djurskinn, och även jag provade på. Åter andra bildade en grupp för musik, dans och sång. Jag anslöt till den gruppen och jag lärde dem också sånger. Det försiggår många verksamheter på den här skolan.

Tisdag den 16 maj: Alabambo och jag gjorde en presentation inför hela skolan på förmiddagen. Därefter gick alla till sina arbeten.

Onsdag den 17 maj: Alla arbetar i sina grupper.

Torsdag den 18 maj: Arbetena fortsätter i de olika grupperna.

(Tillägg av M.M.: På kvällen gjorde vi en utflykt med buss tillsammans med några lärare, personal, rektor Rainer och hans fru till en högt belägen plats några mil norr om Mora, där invandrade finnar bosatt sig och odlat för länge sedan. Nu hade en grupp elever vid Mora folkhögskola bott på denna plats under maj månad för att studera naturen och kulturen här.

Den här kvällen hade gruppen arrangerat en fest för den fåtaliga befolkningen som ännu bor kvar och för oss inbjudna från Mora. Vi åt och spelade och njöt av traditionell musik.

Det var bara ett problem: Alabambo frös under hela kvällen.)

Fredag den 19 maj reste vi från Mora mot Molkom.

(Tillägg av M.M.: På morgonen var Alabambo märkbart sjuk, men vi avreste ändå mot Molkom. Där tog jag kontakt med Håkan i Karlstad, och sade att jag misstänkte att det rörde sig om malaria. Lördag den 20 maj fick Håkan tag i jourhavande läkare på infektionskliniken i Karlstad. Lyckligtvis var det en av de läkare som flera gånger vaccinerat våra grupper från Molkom inför deras avresa till Togo. Vi tillbringade hela dagen i Karlstad för undersökning, provtagning, väntan på resultatet, inköp av medicin. Alabambo påbörjade på kvällen en 24 timmars mycket hård medicinkur men han behövde inte läggas in på infektionskliniken.

Detta är det tredje fallet av malaria

bland de elever från CRASE som kommit till Sverige. Varje gång har sjukdomen brutit ut ungefär en vecka efter avresan från Togo. Finns det någon profylax att ge innan avresan från Togo?)

Söndag den 21 maj besökte jag en kyrka i Molkom (Missionskyrkan). De unga är inte intresserade av kyrkan, utan det är de gamla som går i kyrkan. Och det är få som går i kyrkan jämfört med hos oss och högmässan är annorlunda

La dernière partie du séjour.

Resumé par M.M.

Lundi le 22 mai. C'était par l'invitation du petit comité international que nous avons visité Molkoms folkhögskola. Nous avons fait une présentation pour le cours spécial (handicapés) et une autre pour la moitié du cours général. Tous les autres cours de l'école étaient occupés par leur propre travail.

Mardi le 23 mai. Nous sommes invités dans la soirée chez Tamara Ferenczi, étudiante à Molkoms folkhögskola, membre du comité international, immigrante de la 'Hongrie et céramiste. Elle est surtout intéressée de l'Afrique et elle avait aussi invité Assagbe Ama et Aveko Komlan l'année passée. Après avoir vu son atelier nous avons pris du café et discuté les problèmes du monde. Au retour à l'école nous avons travaillé pour faire des photos. Alabambo est bien guéri.

Mercredi 24 le mai. Le matin nous avons continué les travaux pour faire des photos. Dans l'après-midi c'était le jour de la "folkhögskola". La population de Molkom était invitée et les différentes cours avait montré leurs travaux pendant l'année passée. Dans la soirée on a fêté et Afi a chanté très très bien. Tout le monde était très content de lui.

Jeudi le 25 mai. Le jour avant la libération de Molkom. Afi et Alabambo ont participé à différentes jeux avant leur retour à Mora à 13.10.

Vendredi le 26 mai au dimanche le 28 mai. Après le départ de Molkom M Rainer avait amené Afi et Alabambo de Borlänge à Mora et à mon retour à Mora j'ai trouvé tout le monde en bonne santé.

Lundi le 29 mai au Mardi le 30 mai. Tous les groupes qui avaient travaillé pendant le mois de mai ont présenté les résultats de leurs efforts. Mardi soir trois grands autobus, dont un conduit de le directeur M Rainer qui est aussi un chauffeur profes-

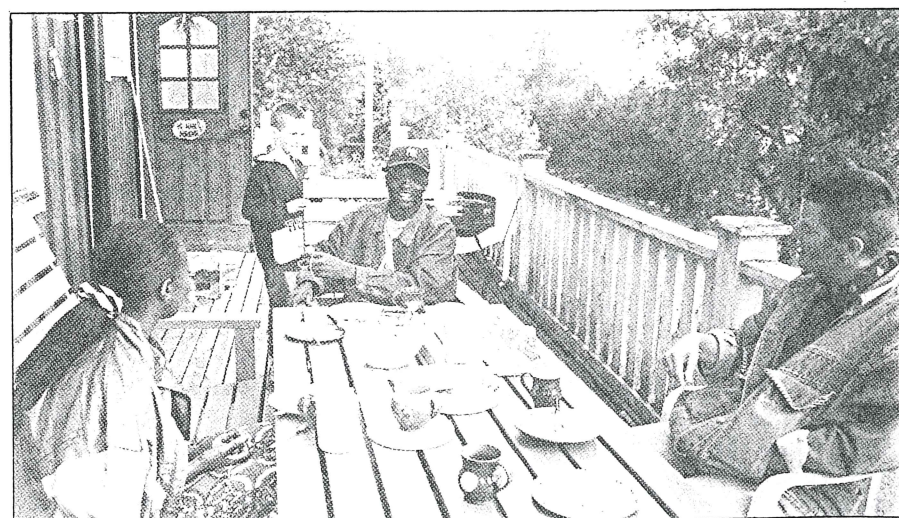

Adjado Afi devant la table d'autel dans l'église Evangélique à Molkom. Au fond, le tableau d'autel dont le dessin est sauté en inox.

Adjado Afi vid altartavlan i Molkoms Missionskyrka. Bakom ses altartavlan som sprängts i rostfritt stål.

sionel, était venus à l'école pour amener tout le monde à une place, Evertsberg, là où les personels de l'école avait préparé une grande fête/mascarade sous la devise "dingue de sport". Vraiment une fête fantastique.

Mercredi le 31 mai. La libération so-lennelle de l'année scolaire a pris la forme

Afi et Alabambo chez Tamara Ferenczi (à droite) avec son plus petit enfant. On discute les relations internationales.

Afi och Alabambo tillsammans med Tamara Ferenczi (t.h.) och hennes yngsta barn. Här diskuteras internationella relationer.

d'une grande manifestation pour le directeur M Rainer Hielle qui va reprendre son ancien profession comme conducteur d'autobus. Dans la cérémonie, le comité international de Mora folkhögskola a apporté une contribution de 27000 SEK à l'AST pour le Foyer Rural/CRASE de Kuma-Dunyo. Et Adjado Afi a reçu un diplôme pour son engagement dans le groupe de musique, chant et danse.

Après la libération j'ai amené Afi et Alabambo à Gustafs chez Ann-Marie et sa famille.

Jeudi le 1 juin à samedi le 3 juin Alabambo et Afi a fait un petit séjour agricole chez Ann-Marie.

Dimanche le 4 juin Rainer, Ann-Marie et Afi et Alabambo était venus ensemble à Molkom pour la réunion du comité de l'AST.

Lundi le 5 juin nous avons rencontré M Gunnar Schotte à Karlstad. Il s'intéresse toujours pour les apprentis venant du FR/CRASE, et nous espérons qu'il va nous aider de trouver une solution du financement des frais de voyage pour l'avenir quand l'argent de l'ancienne coopérative de Molkom est fini.

Mardi le 6 juin. Le jour de départ de Molkom à Stockholm.

Mercredi le 7 juin. Le départ de l'aéroport Arlanda pour Cotonou.

Den sista delen av vistelsen.

Sammanfattning av M.M.

Måndag den 22 maj. Det var på inbjudan av den lilla internationella kommittén som vi besökte Molkoms folkhögskola. Vi

informerade i S-linjen (de utvecklingsstörda) och i halva allmänna kursen. Alla övriga kurser var upptagna av sina egna arbeten.

Tisdag den 23 maj. På kvällen var vi inbjudna till Tamara Ferenczi, elev på Molkoms folkhögskola, med i internationella kommittén, invandrare från Ungern och keramiker. Hon är framförallt intresserad av Afrika och hon bjöd även in Assagbe Ama och Aveko Komlan till sig i fjöl. Sedan vi sett hennes keramikverkstad, och fått välja var sin vacker mugg som gåva, hade vi en trevlig kväll på Tamaras altan med kaffe och samtal kring våra kontakter i Togo och världens problem i allmänhet. Tillbaka på folkhögskola återupptog vi fotoarbetet, som vi påbörjat på förmiddagen. Alabambo hade återhämtat sig från malarian.

Onsdag den 24 maj. På morgonen fortsatte vi fotoarbetet. På eftermiddagen var det "Folkhögskolans dag". Det var öppet hus och de olika kurserna visade prov på vad de gjort under året. På kvällen var det samkväm med underhållning och Afi

gjorde ett bejublat sångframträdande.

Torsdag den 25 maj. Dagen innan avslutningen vid Molkoms folkhögskola. Afi och Alabambo deltog i en brännbollsturnering innan de satte sig på bussen till Borlänge kl 13.10.

Fredag den 26 - söndag den 28 maj. I Borlänge mötte Rainer med bil och förde Afi och Alabambo till Mora, där jag åter-såg dem i god vigör, när jag kom tillbaka till Mora på söndag kväll.

Måndag den 29 - tisdag den 30 maj. Alla grupper, som arbetat under maj månad, presenterade resultaten av sina ansträngningar.

Tisdag kväll kom tre stora bussar, varav en förd av rektor Rainer som även är yrkeschaufför, till skolan för att föra oss alla till Evertsberg (känd plats från Vasaloppet). Där hade skolans personal förberett en fest och maskerad under mottot "sport-fäne". Det blev verkligen en fantastisk fest.

Onsdag den 31 maj. Den hög-tidliga avslutningen på skolåret formade sig i hög grad till en manifestation för rektor Rainer

Hielle, som nu återgår till sitt tidigare yrke som busschaufför. I samband med avslutningen överlämnade den mycket aktiva internationella kommittén vid skolan ett bidrag på 27000 SEK via Sv Togoföreningen till Foyer Rural/CRASE i Kuma-Dunyo. Adjado Afi fick motta ett diplom för sitt engagemang i gruppen musik, sång och dans.

Efter avslutningen skötsade jag Afi och Alabambo till Ann-Marie Svensson och hennes familj i Gustafs.

Torsdag 1 juni - lördag 3 juni hade Alabambo och Afi en mycket kort jordbrukssejour hos Ann-Marie.

Söndag den 4 juni kom Rainer, Ann-Marie och Afi och Alabambo tillsammans till Molkom för styrelsemötet med Sv Togoföreningen.

Måndag den 5 juni träffade Alabambo, Afi och jag Gunnar Schotte i Karlstad. Han visar alltid stort intresse för de elever, som kommer från FR/CRASE, och vi hoppas att han ska kunna hjälpa oss att finna en långsiktig lösning på finansieringen av resorna, när pengarna från det f d Molkoms skolkooperativ är slut.

Tisdag den 6 juni. Avresa från Molkom till Stockholm.

Onsdag den 7 juni. Avresa från Arlanda mot Cotonou.

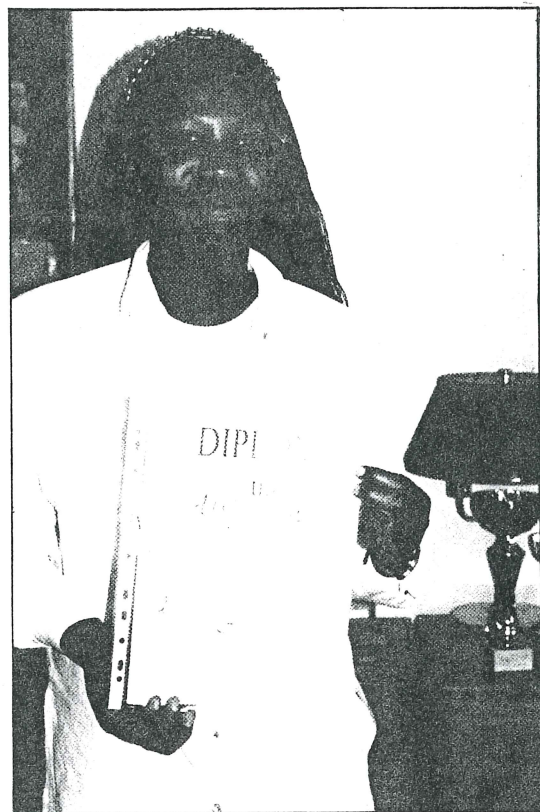
En haut à gauche: Rainer Hielle parle à tout le monde la dernière fois en tant que directeur.

En haut à droite: La présidente du conseil d'administration remercie Rainer au nom du conseil et de la population de Mora.

A gauche: Adjado Afi Dovi chant devant la chorale de Mora folkhögskola.

Ovan t v: Rainer Hielle talar till hela skolan för sista gången som rektor.

Ovan t h: Skolstyrelsens ordförande tackar Rainer för hans framgångsrika arbete för skolan. T v: Adjado Afi Dovi från Foyer Rural/CRASE sjunger för alla på Mora folkhögskola.

DIPLOM

till

Afi Togo-Suede

För
djupt och engagerat deltagande i temamånaden
vid SKERIOL Maj 2000

SÅNG - DANS - MUSIK

Jüryn's kommentar:

*Vilken kvinna ~ och vilken Sång och Dans!
Afi sjunger med en naturlighet och
spontanitet som vi svenskar har mycket
att lära av. Tack för att Du/Ni
kom till oss, och välkommen
L'Abaka.*

Ensemble Loue l'Eternel...

Commentaire du jury:

Quelle femme - et quel Chant et quelle Danse!

Afi chante avec une simplicité et une spontanéité dont nous suédois pouvons beaucoup apprendre. Merci pour que Toi/Vous étiez venus chez nous, et soyez la bienvenue de retour.

Ensemble Loue l'Eternel ...

DIPLÔME

à

Afi Togo-Suède

Pour
la participation profonde et engagée
du mois spécial à SKERIOL en Mai
2000

CHANT - DANSE - MUSIQUE

Foyer Rural/CRASE de Kuma-Dunyo.

Au Foyer CRASE de Dunyo...

Ny rektor på CRASE.

Redan i på hösten 1999 stod det klart att det fanns motsättningar mellan rektor och de övriga anställda. Före comptable Gnemegna hade begärt förflyttning på egen begäran redan i januari -99. Hans ersättare, Deh Komi Dzigbodi, tog sin uppgift på fullaste allvar och påtalade en del missförhållanden, inte bara uppåt i hierarkin utan även åt sidan för vår representant i Lome. Det är ett klart etiketsbrott i det här systemet.

Det cirkulerade en del rykten under mitt besök i oktober -99. Det är svårt för en utomstående att på kort tid börja rota i detaljer. Inspektören i Kpalime, M Vodzogbe kände dock till personmotsättningar och lovade ta itu med problemen.

Då Alabambo och Afi anlände i maj i år kunde de berätta, att en ny rektor tillsatts. Samtidigt hade de med sig en ekonomisk rapport från comptable M Deh. Det blev även hans sista från CRASE.

Inga betalningar vid regimskiftet.

Vår representant i Lome, M Blu, har hållit inne med alla inköp etc. i samband med skiftet av ledning för centret. Först nu, i samband med mitt besök i oktober i år, är det dags att diskutera användningen av de pengar som vi skickade till kontot i Lome i februari i år. Våra konton för i Kpalime för lärarlöner och sjukförsäkring fungerar dock rutinmässigt. Där har ju lärarna genom sin representant fullständig insyn och kontroll.

Den nye rektorn

vet vi inte mycket om idag. Han heter dock M KOMI K. Nyazozo. Han har till oss via M Blu skickat ett brev, där han går ut ganska hårt med penningaskanden.

M Blu har å sin sida sänt brev till inspektören i Kpalime och bland annat påpekat, att rektor på CRASE gör fel, om han tror att Sv Togoföreningen enbart är en mjölkossa.

Det finns således en hel del att diskutera.

G.A.A.A.F.

Häromdagen anlände ett brev från före snickarläraren Agbekponu. Han redovisar, hur han för de pengar vi skickade med Afi och Alabambo lyckats samla 34 före detta elever från CRASE i Kpalime-regionen till ett möte. På detta möte har man bildat en förening: "Groupement Amical des Anciens Apprentis du Foyer CRASE", G.A.A.A.F.

Vi får säkert anledning att återkomma med mera information kring denna nya förening.

Några amerikansk fredskårister på studiebesök hos rektor Azidome på CRASE i oktober 1999.

Quelques américaines de "Peace Corps" en visite chez le directeur Azidome au CRASE en octobre 1999.

Skilda världar.

Vid mitt besök i höstas kom jag i flyktig kontakt med några amerikanska fredskårister i Dunyo. Det var som att möta en annan värld.

Ett 40-tal sådana fredskårister var utplacerade på tre platser i regionen: En grupp på 14 personer i Dunyo, en grupp i Kpalime och en i en by söder om Kpalime.

De ska vistas i tre månader i familjer på dessa platser. Sedan ska de placeras i olika "groupements" under ett par år. Jag träffade då och då Mr Ben hos Firmin. Han berättade, att de kom direkt till Togo utan någon som helst förberedelse hemma. De tre månaderna i Dunyo skulle de bl a lära sig franska. Däremot var de strängt tillsagda att inte diskutera "politik".

Varje värdfamilj får 12000 FCFA/vecka i matersättning. Det blir ca 50000 F per månad. Som jämförelse kan nämnas, att de högst betalda lärarna på CRASE har ca 40000 F/månad. Bland de som hade fredskårister hos sig var rektor, comptable, Fili och övriga väl beställda familjer i Dunyo. Utöver matpengar till värdfamiljerna har fredskåristerna fickpengar. Den som är road av multiplikation kan ju räkna ut driftkostnaden på ett par år för ett 40-tal fredskårister. Man disponerade dessutom tre Toyota Land Cruisers à ca 500.000 SEK/st för sina kontakter mellan de tre olika ställena.

Även ute på den togolesiska landsbygden lever vita i skilda världar.

Mondes différents.

Résumé.

Une information aux lecteurs suédois sur les jeunes américaines "Peace corps" on a vu à Dunyo et à Kpalime. J'ai constaté que dans la campagne togolaise même différents blancs peuvent vivre comme dans des mondes différents.

Entrefilets / Notiser

Changement d'adresse/Adressändring:

BADAGBOR Aba a donné une nouvelle adresse, différent de celle de la liste nous avions publié dans le dernier numéro. La nouvelle adresse:
BADAGBOR Aba
s/c AKLADZE Bernard
B.P. 10231
Lomé Aviation
Togo

Correction/Rättelse:

Dans le dernier numéro c'était une erreur dans la liste des anciens apprentis qui ont été en Suède. Il faut changer selon le suivant:

I gruppen 1989/90:

Kidifema Komla och Kekessi Yawa

I gruppen 1990/91:

Edoh Kokou och Henou Laoudou